

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_607
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Česká a světová literatura od počátků do 19. století
Autor, spoluautor:	Mgr. Petra Lefanová
Název DUMu:	Česká expedice – Václav Matěj Kramerius
Pořadové číslo DUMu:	07
Stručná anotace:	
Prezentace seznamuje žáky s činností Václava Matěje Kramera. Přináší základní informace o nakladatelství Česká expedice.	
Ročník:	1.
Obor vzdělání:	63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, 65-42-M/02 Cestovní ruch, 66-41-L/01 Obchodník
Metodický pokyn:	Prezentace slouží jako doplněk pro výklad učitele. Otázky mohou žáci zpracovat písemně, případně mohou sloužit jako kontrolní test.
Výsledky vzdělávání:	Žák zasadí do kontextu české literatury osobnost Václava Matěje Kramera a shrne činnost a význam České expedice.
Vytvořeno dne:	1. 6. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

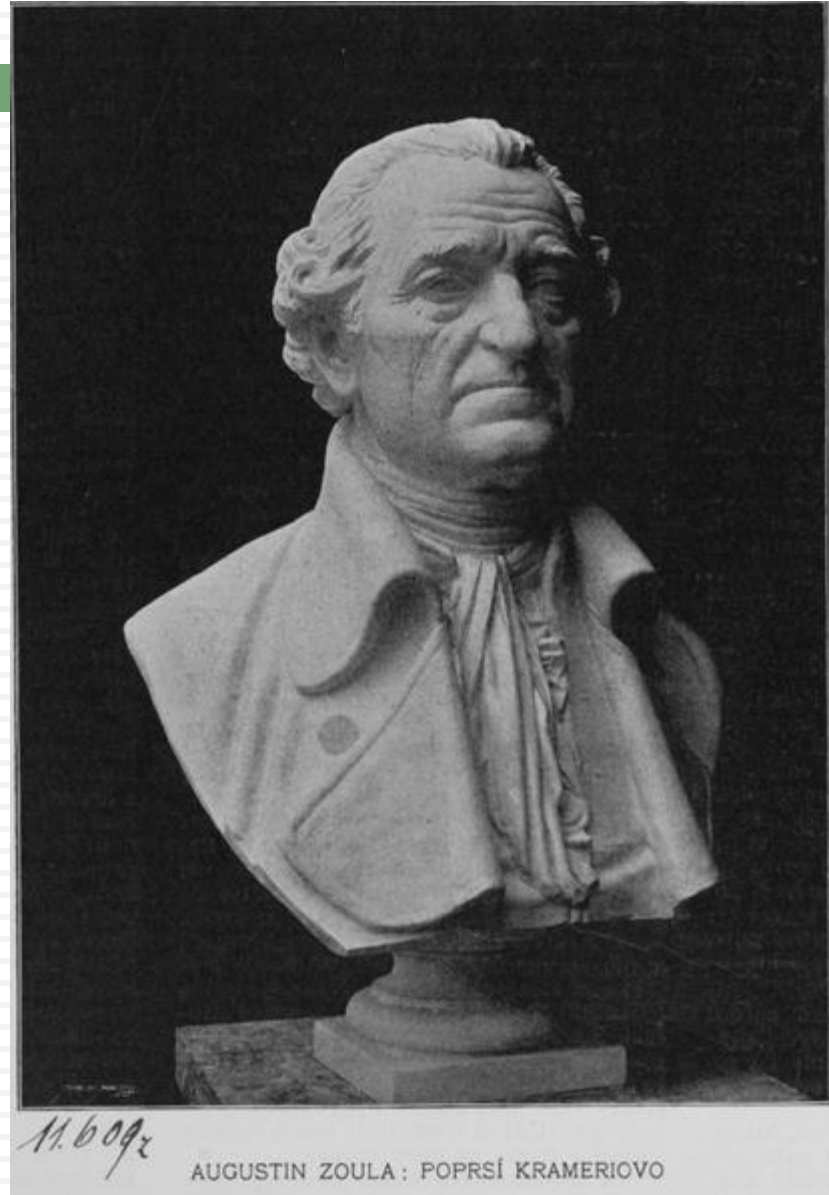

ČESKÁ EXPEDICE

Václav Matěj Kramerius

Václav Matěj Kramerius (1753–1808)

- narodil se v Klatovech
- tam také studoval na gymnáziu
- v Praze filozofii a práva
- pracoval v **knihovně** Jana z Neuberku (rytíř a majitel malého panství)
- pro něj pořizoval opisy starých rukopisů
- pracoval se staročeskými díly

Václav Matěj Kramerius - činnost

- krátce působil jako učitel češtiny
- od r. 1786 pracoval pro **Schönfeldské Pražské noviny** (majitel byl rytíř ze Schönfeldu)
- *Pražské poštovské noviny existovaly už od r. 1719 – ale brusičstvím českého jazyka bylo docíleno toho, že textům nikdo nerozuměl – byli pouze 4 předplatitelé*
- *r. 1782 zakoupil licenci těchto novin rytíř ze Schönfeldu a přejmenoval je*

Václav Matěj Kramerius - činnost

- po výhodném sňatku se Kramerius finančně osamostatnil a začal vydávat své noviny

Krameriusovy c. k. Pražské poštovské noviny
později přejmenované:

Krameriusovy c. k. vlastenecké noviny

- noviny byly velmi oblíbené
- r. 1795 koupil **knihtiskárnu** a podnikání se mohlo rozjet naplno...

První číslo
Krameriусových c. k.
Pražských
poštovských novin ze
4. července 1789.

W Sobotu dne 4 Čerwence.

Epifanet z swým lastawým Stenáriim.

Nowiny nejsau nič giného než gafo Bronyly a Leropifowé, genž se pro po-
tomly na wěcnaš pamóšku spisují, a wůdec na swěto wydáwagj; a ga-
byžPol vjáč z čtenj Bronyl mji se domujwáme, tchož wjaka také y z čtenj
Klowin se nadějeme. Učo w Klowinách spisují se wšickni přiběpowé, a kde
co w kterém kausé swěta paměti hodného přibodit se může. Klowiny také předs-
stawuj nám tak dobře chwalebné činy k následowánj gich, gafož y haněbné
a porupné skutky k gich se wwarowáni. Gažby paž zwlášť pro mé mile Čechy,
Morawany a Slowáky Klowiny w českém gazyku psané wjaccně byly, o tom
mně není potřeby odširnými slowy mluwiti, dostlž geš na tom, ldyž se gich
očj: Čakli mnoho mužů dostatečných mezy seba magi, krejby gim w gegich
mateřštře řeči hystorye a Bronyly spisowali, tak aby ani Klowin, krejč Bco-
nylám we wšem podobně gšau, nepotřebowali z a oni gikorně k swě neywěšši
bolesti a k umenšeni swěho slawného gměna wyznati musęgi, že se gim takowých
mužů nedostlwa. Bdyž tedy mogli Čechowé jře strany nedostatel wpięgi, nečě
wjmagi mych Klowin, a gá gich wbyspęęgi, že se jidny we wšech kausch
swěta důlejšy přiběh newystřine, aby se ho w mych Klowinách nedočeti; a na

Česká expedice

- ❑ založil ji r. 1790
- ❑ existovala až do r. 1849
- ❑ centrum českého obrozeneckého hnutí
- ❑ centrum českého společenského života
- ❑ spojovalo pražské nakladatelství, knihkupectví a antikvariát

Česká expedice – souvislosti

- již od 17. st. – čeština ustupovala v úředním styku němčině
- český jazyk upadal
- vyšší vzdělání bylo možno získat v latině a po pol. 18. st. v němčině
- r. 1784 byla němčina vyhlášena všeobecným dorozumívacím jazykem monarchie
- v době nejhlubšího úpadku češtiny se spojili někteří vzdělanci a vlastenecky smýšlející lidé – bojovali o povznesení češtiny

Česká expedice – souvislosti

- jazyková norma byla v 18. st. velmi rozkolísaná
- pro mnoho věcí a jevů neexistovaly české výrazy
- naproti tomu pokračovalo úsilí puristů, kteří zaváděli nesmyslné novotvary
- z textu učebnice češtiny posuďte sami:

*Pravopisnost řeči české, ředlně založená, též i
důkazmi obráněná k užitečné potřebě c.k.
urozeninské věstny a veškeré obecli vydaná...*

Činnost České expedice

- Kramerius vydával díla starší české literatury
např. Příhody Václava Vratislava z Mitrovic
- překlady
např. Trojanská kronika, Ezopovy bajky
- pohádky nebo dobrodružné příběhy
např. cestopisy, Robinson – 600 předplatitelů
- kalendáře, příručky o hospodářství, lékařství

Syn

- po smrti Kramera převzal nakladatelství jeho syn Václav Rodomil Kramerius
- jemu se však v podnikání nedařilo – postupně musel rozprodat vydavatelská práva na řadu českých novin a časopisů

...a ještě jedna poznámka

- o České expedici ještě uslyšíte, ale v jiné době a v jiných souvislostech (i když také šlo o posilování národní identity)

- **Českou expedici** založil v roce 1979 básník

Jaromír Hořec

- byla to pražská samizdatová edice, která strojově opisovala díla zakázaných autorů či děl
- po r. 1989 – soukromé nakladatelství

Otázky

1. Shrňte činnost Václava Matěje Krameraia
2. V jakých novinách působil?
3. Kdy byla založena Česká expedice?
4. Jaký měla význam?
5. Jaká byla úroveň českého jazyka v 18. st.?
6. Jaké tituly Česká expedice vydávala?
7. Jaký osud mělo nakladatelství po smrti Krameraia?
8. Vysvětlete činnost České expedice, která vznikla ve 20. století.

Zdroj

- *Literatura pro 1. ročník středních škol.* první vyd. Brno: Didaktis, 2008. ISBN 978-80-7358-115-2.
- PROKOP, Vladimír. *Dějiny literatury od starověku do počátku 19. století: pro výuku literatury na středních školách.* první vyd. Karlovy Vary: O. K.-Soft, 2008.
- Zdroje obrázků citovány přímo v textu
- obrázky ze sady klipartů -<http://www.pdclipart.org/index.php>
- LNĚNIČKOVÁ, Jitka. *České země v době osvícenství.* první vyd. Praha: Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, a. s., 1995. ISBN 80-00-00233-7.